

УДК 336.71

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ВИБОРУ ІНДИКАТОРІВ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Артем Васильович ЛАЗНЯ

аспірант Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ)

Анотація. В статті розглянуто основні етапи становлення індикаторів фінансової стабільності. Досліджено міжнародний досвід до визначення, оцінки та трактування індикаторів фінансової стабільності. Визначено основні позитивні та негативні сторони використання агрегованого показника банківської стабільності. Запропоновані шляхи оптимізації оцінювання ризиків фінансової стабільності для України.

Аннотація. В статті представлені основні етапи становлення індикаторів фінансової стабільності. Исследован международный опыт определения, оценки и трактовки индикаторов финансовой стабильности. Определены основные положительные и отрицательные стороны использования агрегированного показателя банковской стабильности. Предложены пути оптимизации оценки рисков финансовой стабильности Украины.

Ключові слова: індикатори фінансової стабільності, агрегований показник банківської стабільності, оцінка ризиків.

Ключевые слова: индикаторы финансовой стабильности, агрегированный показатель банковской стабильности, оценка рисков.

Постановка проблеми. Комплексний аналіз фінансової системи та її окремих складових, зокрема банківської системи, можливий на основі визначення певних індикаторів, які відображають її внутрішні та зовнішні взаємозв'язки й необхідні для проведення оцінки фінансової системи з метою посилення її стабільності та обмеження ймовірності виникнення криз.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Активна робота з розбудови систем оцінки стабільності фінансової системи країни розпочалася на початку 1990-х років ХХ століття розвинутими країнами після посилення інтенсивності виникнення фінансових криз. Зокрема, виявленню індикаторів кризового стану фінансової системи присвячено праці відомих зарубіжних економістів: А. Деміргук-Кунта, М. Едвардса, Б. Ейхенгріна, Г. Камінські, К. Рейнхарта, А. Роуза, Д. Сакса, А. Торнелла, Я. Френкеля. На міждержавному рівні проблемою побудови системи оцінки стійкості фінансової системи займаються науковці Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Інституту економіки перехідного періоду Росії, урядів та центральних банків окремих країн. Проте до цього часу не існує загальноприйнятої методики визначення індикаторів-провісників кризи та індикаторів фінансової стабільності.

Мета статті:

- визначити сутність індикаторів фінансової стабільності;
- дослідити різновиди даних індикаторів;
- ідентифікувати порогові значення індикаторів фінансової стійкості;
- проаналізувати міжнародний досвід оцінювання фінансової стійкості.

Обґрунтування отриманих наукових результатів. Сьогодні моніторинг стабільності фінансової системи проводять більшість розвинених країн світу та зароджують деякі країни, що розвиваються.

У 1999 р. МВФ запропонував у рамках співробітництва з урядами країн, зокрема в контексті старту Програми оцінки фінансової стабільності (FSAP), визначити низку індикаторів фінансової стабільності (ІФС) та, відповідно, розробити просту методологію їх компіляції. В результаті було створено керівні матеріали з ІФС (FSI), обговорення якого відбувалося у 2002–2003 рр., а остаточна версія була опублікована в березні 2006 р.

Першочерговою метою застосування в центральнобанківській практиці індикаторів фінансової стабільності є проведення макропруденційного аналізу – моніторингу стійкості (міцності)

банківського сектору, для посилення його фінансової стабільності та, зокрема, обмеження ймовірності виникнення криз, у той час як відповідні індикатори нефінансового сектору слугують, перш за все, як попереджувальні індикатори для виявлення на ранніх стадіях та оцінки непрямого джерела ризику для стабільності фінансового сектору.

Індикатори фінансової стабільності (ІФС) – це індикатори, які використовують для моніторингу загального стану і стабільності фінансових інституцій та ринків, а також, відповідно, їхніх клієнтів та учасників.

ІФС – це індикатори поточного фінансового стану і стабільності фінансових установ країни та їхніх контрагентів з корпоративного сектору і сектору домогосподарств. Вони включають як агреговані дані щодо окремих установ, так і показники, які дають уявлення про ринки, на яких ведуть свою діяльність фінансові установи.

Слід також додати, що поки що немає консенсусу щодо стандартів визначення ключових ІФС. У контексті визначення ІФС важливим та

складним на практиці є трактування того, що вони вимірюють – «слабкість» чи «вразливість», оскільки такі терміни як «фінансове здоров'я» чи «слабкість» ототожнюються з неминучістю кризових подій, у той час як поняття «стабільність» чи «вразливість» відображають можливість виникнення кризових подій, але не їх неминучість.

На відміну від переліку індикаторів фінансової стабільності, який є відносно постійним, перелік макроекономічних показників, які впливають на фінансову стабільність у цілому та окремі її індикатори, і які обов'язково потрібно аналізувати, може змінюватися з огляду на їхню динаміку.

Формуючи систему індикаторів, особливо на етапі ідеологічної побудови та початкового впровадження системи, потрібно забезпечити якомога повне і якісне інформаційне охоплення характеристик стабільності фінансової системи.

На думку Ейхенгрінха Б. і Роуза А., виконуючи вимогу комплексності повноти та якісного інформаційного наповнення, індикатори фінансової стабільності можна представити так (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика груп індикаторів фінансової стабільності

Група	Показник
1. Показники, що характеризують зв'язок фінансової системи зі світовою економікою	1.1. Обсяг міжнародних золотовалютних резервів у відсотках від обсягу імпорту за місяць
	1.2. Зовнішній борг у відсотках до ВВП
	1.3. Сальдо рахунку поточних операцій у відсотках до ВВП
	1.4. Реальний обмінний валютний курс
2. Внутрішні макроекономічні індикатори	2.1. Бюджетний дефіцит (профіцит) у відсотках до ВВП
	2.2. Темпи зростання внутрішнього кредиту
	2.3. Обсяги реального ВВП на душу населення
3. Зовнішні змінні	3.1. Світова відсоткова ставка як середньозважена за ставками зовнішніх запозичень розвинених країн
	3.2. Темпи зростання ВВП у країнах ОЕСР

Джерело: складено автором на основі джерела [1, с. 18]

У свою чергу, досліджуючи причини виникнення фінансових криз, вчені Інституту економіки перехідного періоду Росії розробили власний

підхід до визначення, ідентифікації та оцінювання індикаторів фінансової стабільності (табл. 2)

Таблиця 2

Компонентна характеристика груп індикаторів фінансової стабільності

Група	Показник
1. Темпи економічного Зростання	1.1. Темпи зростання ВВП
	1.2. Обсяги промислового виробництва
	1.3. Відношення сальдо держбюджету до ВВП
	1.4. Відношення прямих іноземних інвестицій до ВВП

продовження таблиці 2

2. Показники платіжного балансу	2.1. Сальдо поточного рахунку платіжного балансу
	2.2. Відношення золотовалютних резервів до ВВП
	2.3. Зовнішній борг
	2.4. Реальний ефективний обмінний курс
	2.5. Відкритість національної економіки, умови торгівлі
	2.6. Відплив капіталу
3. Відсоткові ставки	3.1. Реальна відсоткова ставка
	3.2. Різниця між внутрішньою і зовнішньою відсотковими ставками
	3.3. Співвідношення ставок за кредитами та депозитами
4. Грошові індикатори	4.1. Темпи інфляції
	4.2. Забезпеченість грошової маси золотовалютними резервами
	4.3. Відношення внутрішнього кредиту до ВВП
	4.4. Темп зростання депозитів у реальному вираженні
5. Індикатор тиску на валютний ринок	5.1. Середньозважений показник потенційної зміни валютного курсу

Джерело: складено автором на основі джерела [2, с. 46]

Перш за все зазначимо, що немає вузького набору ІФС, який був би найкращим для всіх країн та на всі часи. Водночас відповідні роботи з розроблення таких наборів індикаторів проводили Міжнародний валютний фонд та ЄСЦБ (The European System of Central Banks). Основними критеріями відбору ІФС були:

- фокусування на ключових ринках та інституціях;
- аналітична значущість;
- корисність;
- важливість для широкої низки країн;
- явність;
- економічність щодо використання даних.

У свою чергу, низка основних (ключових) ІФС має фокусуватися на «попереджувальних» інди-

каторах, які б виступали для розробників фінансової політики «системами раннього виявлення».

На пропозицію МВФ у контексті запуску Програми оцінки фінансової стабільності (FSAP) було створено керівництво з ІФС (Financial soundness indicators далі FSI), відповідно до якого запропоновано в рамках співробітництва з урядами країн визначити низку ІФС та розробити просту методологію щодо їх компіляції. Відповідно до цього документу, було запропоновано 39 ІФС, які складаються з основного набору індикаторів (ядра) і додаткового набору. Основний набір включає основні індикатори (12 показників), що характеризують стан банківського сектору (табл. 3).

Таблиця 3

Показники фінансової стабільності: основний набір

Індикатори	
Депозитні організації:	
Достатність капіталу	Регулятивний капітал до зважених на ризик активів
	Регулятивний капітал 1-го рівня до зважених на ризик активів
	Недіючі позики мінус резерви до капіталу
Якість активів	Недіючі позики до сукупних бруто-позик
	Секторальний розподіл позик до сукупних позик
Прибутки та прибутковість	Дохідність активів
	Дохідність капіталу
	Відсоткова маржа до бруто-доходу
	Невідсоткові витрати до бруто-доходу

продовження таблиці 2

Ліквідність	Ліквідні активи до сукупних активів (коефіцієнт ліквідності активів)
	Ліквідні активи до короткострокових зобов'язань
Чутливість до ринкового ризику	Чиста відкрита позиція в іноземній валюті до капіталу

Джерело: складено автором на основі джерела [3]

Додатковий набір (27 показників) включає інші індикатори банківського сектору, які не входять в основний набір, а також індикатори небанківських фінансових установ, підприємств, домашніх господарств, фінансових ринків та ринку нерухомості. У загальному вигляді, додатковий

набір індикаторів ІФС можна також класифікувати за чотирма групами (табл. 4): 1) індикатори фінансового сектору; 2) індикатори нефінансового сектору; 3) макроекономічні індикатори; 4) структурні індикатори.

Таблиця 4

Показники фінансової стабільності: додатковий набір

Індикатори	
Депозитні організації:	Капітал до активів
	Великі позики до капіталу
	Географічний розподіл позик до сукупних позик
	Позиція бруто-активів у похідних фінансових інструментах до капіталу
	Позиція бруто-зобов'язань у похідних фінансових інструментах до капіталу
	Дохід від торговельних операцій до сукупного доходу
	Витрати на персонал до невідсоткових витрат
	Спред між позичковою і депозитною ставками-орієнтирами
	Спред між найвищою і найнижчою міжбанківськими ставками
	Клієнтські депозити до сукупних (неміжбанківських) позик
	Номіновані в іноземній валюті позики до сукупних позик
	Номіновані в іноземній валюті зобов'язання до сукупних зобов'язань
Чиста відкрита позиція власних коштів до капіталу	
Інші фінансові корпорації	Активи до сукупних активів фінансової системи
	Активи до ВВП
Сектор нефінансових корпорацій	Сукупний борг до власних коштів
	Дохідність капіталу
	Прибутки до витрат на сплату відсотка і основної суми
	Чиста сума в іноземній валюті під ризиком до власних коштів
Домашні господарства	Кількість звернень про захист від кредиторів
	Борг домашніх господарств до ВВП
Ринкова ліквідність	Платежі домашніх господарств для обслуговування та виплати основної суми боргу до доходу
	Середній спред між цінами купівлі-продажу на ринку цінних паперів
Ринки нерухомості	Середній щоденний оборотний коефіцієнт на ринку цінних паперів
	Ціни на нерухомість
	Житлові іпотечні позики до сукупних позик
	Комерційні іпотечні позики до сукупних позик

Джерело: складено автором на основі [4]

При аналізі ІФС насамперед, як правило, розглядають індикатори, специфічні для окремої країни, тобто ті, які відображають уразливість цієї країни до відповідних типів криз чи ризиків (наприклад, кризи банківського сектору, рецесії, міжнародної системної кризи тощо). У разі закритої економіки перш за все розглядають ІФС, що відображають внутрішню динаміку, в той час, як у разі відкритої економіки розглядають «міжнародні» ІФС.

І хоча для окремих ІФС є певні «оптимальні» порогові (граничні) значення, вихід за які можна трактувати як погіршення стану фінансової стабільності та які навіть можуть бути зафіксовані в національному регулюванні, все ж більшість ІФС не мають абсолютних порогових значень. Для прикладу, серед «оптимальних» порогових значень у літературі траплялося 8-відсоткове значення для показника адекватності капіталу або значення, близьке до нуля, для чистої відкритої валютної позиції.

Визначення загальноприйнятних порогових значень для ІФС ускладнюється, зокрема, через відмінності у визначеннях даних у різних країнах (наприклад, по-різному можна класифікувати показник «погані позики»). Крім того, при аналізі порогових значень, з метою здійснення моніторингу та інтерпретації прогнозової динаміки фінансової системи, слід враховувати й те, що у своїй більшості порогові значення є специфічними для конкретної країни і, до того ж, їхні значення можуть змінюватися у часі.

Тому в процесі аналізу ІФС у світовій практиці зазвичай фокусуються на еволюції індикаторів протягом певного періоду часу та на порівнянні їхньої динаміки в різних країнах, передусім у країнах з приблизно однаковим рівнем розвитку (порівнюваних країнах, які включають до відповідної групи для порівняння – «peer group»). У свою чергу, порівнюючи ІФС між країнами, слід зважати й на певні відмінності на національному рівні, зокрема в методиках розрахунку деяких індикаторів, у бухгалтерських стандартах, форматах збору даних, методах консолідації даних (наприклад, територіальний, міжсекторальний тощо).

На наш погляд, найбільш повною видається методика визначення фінансової стабільності Національного банку Республіки Казахстан (НБК). Вона відома як «Карта оцінки ризиків» [5] і містить 57 показників фінансової стійкості, макропруденційних факторів та індикаторів, що визначають імовірність виникнення фінансових криз і базуються на оцінці зовнішнього, банківського і реального секторів економіки (табл. 5).

Ідентифікацію кризової ситуації за такою методикою здійснюють як на основі якісного статистичного аналізу, побудови економетричних моделей та моделей бінарного вибору, так і за допомогою стрес-тестування та сигнального підходу, який базується на порівнянні реальних показників з пороговими (критичними) значеннями.

Таблиця 5

«Карта оцінки ризиків» Національного банку Республіки Казахстан

1. Зовнішній світ	6. Параметри банківського сектору: 6.1. Ліквідність та ринкові ризики. 6.2. Кредитний ризик (якість активів). 6.3. Прибутковість та достатність
2. Достатність резервів країни	
3. Транскордонні потоки капіталу	
4. Монетарна і фінансова політика	
5. Боргове навантаження	

Джерело: складено автором на основі [5]

Останні визначають на основі емпіричного аналізу історичних статистичних даних Республіки Казахстан, інших країн з перехідною економікою та розвинених країн, що мають досвід подолання валютних та банківських криз.

В Україні Національним банком України було розроблено та запропоновано методичні підходи до оцінки стабільності фінансової системи, її інтеграції у систему державного регулювання. На думку представників НБУ, основою системи

оцінки стійкості фінансової системи є індикатори фінансової стійкості, які характеризують стан фінансового здоров'я та міцності фінансових установ країни та їх контрагентів – корпорацій та домогосподарств. Для розрахунку цих індикаторів пропонується формувати агреговані звіти про прибутки та збитки, а також баланси, що відображають запас активів [6].

Визначення, аналіз і порівняння з граничними значеннями показників проводять в осно-

вному на базі експертних оцінок та методу аналогій (встановлення граничних значень на рівні загальноприйнятих у світі, або на рівні значень відповідних індикаторів у країнах, близьких за рівнем економічного розвитку) [7, с. 123]. Для деяких показників використовують нормативний метод, за яким граничне значення індикатора встановлюють на рівні, що відповідає цілям макроекономічної політики.

Повертаючись до більш розширеного, додаткового набору індикаторів фінансової стабільності, слід зазначити, що в контексті виконання FSAP МВФ і Світовий Банк використовують більш широку низку ІФС, тобто FSI є вибіркою найбільш важливих індикаторів, які запропоновано з метою охоплення для аналізу якомога більшого числа країн (деяких ринкових індикаторів немає в багатьох країнах) [8, с. 220–228].

Паралельно з проведенням вищезазначених робіт щодо визначення FSI, Система європейських центральних банків (ESCB), у свою чергу, у співпраці з центральними банками та їхніми наглядовими підрозділами проводили роботу щодо методології компіляції макропруденційних індикаторів (далі MPI – набір ESCB) з метою їх використання при підготовці звіту з фінансової стабільності банківського сектору ЄС. Як і компіляція FSI, MPI розроблено для моніторингу стабільності банківського сектору, виявлення загрозливих тенденцій у фінансовому секторі – перш за все банківському. Однак між FSI та MPI є й певні відмінності.

По-перше, MPI включає більшу низку індикаторів, які використовують з метою аналізу ширшої низки факторів, що впливають на фінансову стабільність банківського сектору ЄС. Відповідно макропруденційний аналіз дозволяє глибше оцінити поточний рівень фінансової стабільності в економіці та можливі майбутні загрози і ризики для неї. До цих додаткових індикаторів відносять, зокрема, такі показники, як зростання ВВП та динаміку безробіття, інфляцію, зовнішню заборгованість, ціни на ринку нерухомості, фондові індекси, а також показники, що описують структуру фінансової системи тощо.

По-друге, MPI також відрізняються від FSI і тим, що більшість з MPI, які відносять до банківського сектору, розраховують та публікують на консолідованій основі, тобто індикатори для банків конкретної країни включають філії та дочірні одиниці в інших країнах ЄС, а також інші підконтрольні їм фінансові установи, тобто дані конструюють у контексті усього ЄС. Однак при

цьому якоюсь мірою втрачається зв'язок із розвитком економіки за територіальним принципом та еволюцією MPI «суто внутрішнього» банківського сектору в країнах, в яких широко представлена частка іноземних банків з інших країн ЄС.

Зауважимо, що індикатори FSI також розраховують на консолідованій основі, за винятком виду консолідації за територіальним принципом (мається на увазі участь іноземних банків на внутрішньому ринку країни).

Видається, що індикатори FSI та MPI пересікаються, водночас, крім зазначених вище відмінностей, є ще й така: більш широкий набір індикаторів MPI не включає деяких індикаторів FSI, перш за все тих, що входять у додатковий набір. У зв'язку з цим при проведенні аналізу фінансової стабільності, як правило, використовують як FSI так і MPI.

ІФС також можна застосовувати і при стрес-тестуванні, в процесі якого вони аналізуються відповідно до мети тесту, зокрема для визначення потенційних втрат внаслідок шоків. Крім того, результати стрес-тестування, особливо банківського сектору, самі можна розглядати у якості додаткових ІФС.

Відтак уточнимо визначення системи індикаторів фінансової стабільності банківської системи. Будемо вважати, що система індикаторів фінансової стабільності банківської системи – це один із визначальних елементів процесу її роботи та фундаментальна умова ефективного моніторингу, аналізу і тестування стабільності банківської системи та окремих її елементів. Перелік індикаторів, що їх використовують для аналізу фінансової стабільності банківської системи, може змінюватися залежно від її структури і тенденцій розвитку.

Для того, щоб якомога повніше і детальніше дослідити механізм забезпечення фінансової стабільності банківської системи, необхідно розглянути показники, недотримання параметрів яких спричинює складне фінансове становище банків, а саме: недостатній розмір капіталу, неякісна структура активів, низька платоспроможність і прибутковість, проблеми ліквідності, надто ризикова діяльність та невважена кредитна політика. Зазначені індикатори широко використовуються для визначення інтегральної оцінки рівня фінансової стабільності окремих банків та рейтингових оцінок банків і банківських систем у цілому [9, 10].

Поряд із застосуванням у міжнародній прак-

тиці цілої низки ІФС, про які йшла мова вище, у деяких країнах використовується свій агрегований індикатор фінансової стабільності. Конструювання агрегованого індикатора фінансової стабільності перебуває на стадії дослідження та експериментування і є складним завданням через складність природи самої фінансової системи, існування чисельних зв'язків між учасниками фінансового ринку, нефінансового сектору та фінансових інституцій. Слід відзначити, що хоча цей індикатор може представляти певну цінність для оцінювання стану фінансової стабільності, він не може застосовуватися сам по собі, без аналізу інших індикаторів та інструментів аналізу.

Більшість спроб у створенні агрегованого індикатора фокусувалася на створенні такого індикатора для банківського сектору, як ключової ланки фінансової системи. До цього часу, на відміну від консенсусного підходу щодо конструювання FSI, у випадку агрегованого індикатора у деяких країнах робилися окремі альтернативні спроби з його розробки.

Для прикладу, застосовувався простий метод формування агрегованого показника банківської стабільності шляхом середньої зваженої окремих показників (ІФС) банків. Наприклад, у випадку Туреччини використовували 6 субіндексів, які характеризували: якість активів, ліквідність, валютний та процентний ризики, прибутковість та адекватність капіталу.

Аналогічний підхід для розрахунку зазначеного індексу застосовував і банк Чехії. Індикатори адекватності капіталу та прибутковості відбирали для його розрахунку з метою відображення динаміки наявних «пом'якшувачів» наслідків від потенційних ризиків. Індикатор якості активів віддзеркалює ступінь кредитного ризику. Показник ліквідності вимірює банківські резерви на випадок виникнення потенційних проблем з ліквідністю. Ризик процентної ставки визначає строкові розриви між активами та пасивами та непрямо потенційні втрати внаслідок зміни процентної ставки. Валютний ризик характеризує валютні експозиції банків.

Перед розрахунком агрегованого індексу банківської стабільності складові суб-індекси нормалізували з метою приведення їх до виду, зручного для порівняння, а саме, після нормалізації зазначені індикатори характеризуються однаковою дисперсією.

Слід зауважити, що при розрахунку агрегованого індексу можуть застосовувати як однакові ваги до кожного суб-індексу, так і різні, з метою

підсилення чи послаблення вкладу конкретного індикатора відповідно до експертної оцінки. Крім того, ваги для складових індикаторів встановлювали без врахування можливої кореляції індикаторів.

У якості альтернативи формування агрегованого індикатора фінансової стабільності у світовій практиці застосовували й інші методи, зокрема шляхом використання даних фінансових ринків (таких як ціни акцій банків та інших фінансових активів), оскільки такі дані можуть наперед сигналізувати про майбутні проблеми фінансового сектору та вказувати на імовірні очікування щодо їх настання. Такий підхід, зокрема, використовували при розробці індикатора фінансової вразливості фахівцями ФРС США (2005 р.) та при розробці індексу фінансового стресу Центральним банком Канади (2003 р.) [11].

У свою чергу Банк Швеції сконструював «стрес-індекс» для банківського сектору (2006 р.). Для розрахунку індексу поряд з індикаторами банківських балансів та продуктивності (прибутковості, капіталу, якості активів та кількості філіалів банків) використовували й ринкові індикатори (зміни цін акцій та облігацій банків) та інші індикатори, такі як міжбанківські експозиції та додаткова наглядова інформація (частка банківських активів, що мають місце у «списку відслідковування» регулятора).

Центральний банк Нідерландів застосував свій оригінальний підхід для розрахунку «індексу умов фінансової стабільності». Цей індекс сконструйовано на базі розширеного індексу монетарних умов, який, таким чином, охоплює процентні ставки, ефективний курс обміну, ціни фондового ринку та ринку нерухомості, платоспроможність фінансових інституцій та волатильність цін їх акцій. Новизною у цьому підході є введення верхніх та нижніх критичних границь для врахування потенційних нелінійних ефектів. Надто низькі значення індексу означають зростаючу нестабільність, у той час як надто високі свідчать про можливість накопичення фінансових дисбалансів, оскільки надто позитивний розвиток та мінімальна ринкова волатильність можуть призвести до спотворення відносних цін, неефективного розміщення ресурсів, зниження обачності (обережності) та границь ризику.

Існують також інші підходи для калькуляції агрегованого індикатора банківського сектору.

У підсумку слід зазначити, що, виходячи зі світового досвіду, для оцінки стабільності фінансової системи та її найбільш важливої складової

– банківського сектору прийнятним вважається використання низки кількісних індикаторів та поєднання різних підходів, зокрема таких як калькуляція ІФС, проведення стрес-тестування, як і деякого агрегованого погляду на розвиток фінансового та банківського сектору на основі простого агрегованого індикатора.

Індикатори фінансової стабільності (у тому числі, агреговані), які ґрунтуються на показниках балансових рахунків (зокрема FSI та MPI) та ринкових індексах (наприклад, динаміки кредитно-дефолтних свопів чи процентних спредів) набули широкого застосування в практиці макрофінансового аналізу. Перевагою застосування зазначених індикаторів є уніфікація підходу щодо їх визначення та, відповідно, можливість міжнародних порівнянь. Проте, серйозною вадою у їх застосуванні є, те, що:

- вони відображають ситуацію, яка була в минулому (backward-looking);
- багато індикаторів, які ґрунтуються на показниках балансових рахунків, починають відображати ознаки нестабільності із значним часовим лагом (зокрема, провізії на можливі втрати за кредитами або знецінення активів);
- кредитні рейтинги окремих фінансових установ, які розраховуються на основі даних балансових рахунків) також враховують фінансові зміни зі значним запізненням.

Крім того, за своєю сутністю, вони належать, переважно, до макрорівня, що не дає змоги, у повній мірі оперативно виявляти сегменти вразливості на рівні фінансової системи в цілому.

Інша група ІФС, а саме, індикатори раннього виявлення, хоча і надають можливість виявляти

вузькі місця, здатні привести до банківської кризи (і надають оцінки розвитку подій у майбутньому (тобто є forward-looking)), проте також не є позбавленими від недоліків, а саме:

- вони не відображають у повній мірі взаємозалежності між реальним сектором економіки та фінансовим сектором;
 - їх неможливо застосовувати для моделювання рішень з макропруденційної політики.
- Зазначені недоліки, поряд з іншими, що стосувалися методик щодо оцінювання фінансової стабільності та підходів щодо її забезпечення, обумовили у період розгортання світової фінансової кризи та у післякризовий період потребу розробки нових підходів до розробки макропруденційних індикаторів. Основні напрями досліджень у цьому плані такі:
- ідентифікація індикаторів системного ризику;
 - аналіз досвіду країн щодо застосування та ефективності макропруденційних інструментів;
 - порівняльна оцінка ефективності різноманітних інституціональних устроїв для проведення макропруденційної політики;
 - оцінка міжнародних аспектів макропруденційної політики.

Для України дуже важливим є створення карти оцінювання ризиків [5] та відповідної «системи ранніх індикаторів», що надасть можливість оперативно реагувати на кризові процеси різним гілкам влади. Особливо важливою та невирішеною проблемою є побудова системи оцінювання і моніторингу фінансової стабільності банківської системи.

Список використаних джерел:

1. Eichengreen B., Rose A. Staying afloat when the wind shifts: External factors and emerging-market banking crises // NBER Working paper. — 1998. — № 6370. — Р. 18.

2. Некоторые подходы к разработке системы индикаторов мониторинга финансовой стабильности / С. М. Дробышевский, П. В. Трунин и др. // Сб. научн. тр. № 103Р. — М. : Институт экономики переходного периода, 2006. — С. 46.

3. Financial soundness indicators [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://fsi.imf.org/misc/FSI%20Concepts%20and%20Definitions.pdf>.

4. Проблеми цінової та фінансової стабільності й інноваційного розвитку в Україні: моногра-

фія / [Т. С. Смовженко, О. І. Петрик, Б. І. Пшик та ін.]; за ред. А. Я. Кузнецової. — К. : УБС НБУ, 2010. — 263 с.

5. Отчет о финансовой стабильности Казахстана 2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.nationalbank.kz/index.cfm?docid=1018>.

6. Постанови НБУ від 28.02.2009 р. № 107–108 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів НБУ» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.

7. Сухоруков А. І. Проблеми фінансової безпеки України : монографія / А. І. Сухоруков. —

НПІМБ, 2005. — 140 с.

8. Маринич Т. О. Корпоративний аналіз індикаторів фінансової стабільності України / Т. О. Маринич // Механізм регулювання економіки. — 2010. — № 3. — Т. 1. — С. 218–226.

9. Bank of Latvia [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.bank.lv/>.

10. Постанова НБУ від 01.12.2008 р. № 406 «Про затвердження змін до Положення про по-

рядок формування та використання резервів для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.

11. Kaminsky G. L., Lizondo S., Reinhart C. M. Leading Indicators of Currency Crises // IMF Staff Papers. — March 1998. — № 45 (1). — 48 p.